

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Матеріали
Х Міжрегіональної науково-методичної
інтернет-конференції

5–6 грудня

Харків — 2017

УДК 61:57(07.07)(063)
Ф79

Редакційна колегія: проф. М'ясоєдов В. В.
проф. Кнігавко В. Г.
проф. Сирова Г. О.
проф. Зайцева О.В.
доц. Фоміна Л. В.
доц. Краснікова С. О.
ст. викл. Садовниченко Ю. О.
доц. Батюк Л.В.
ас. Морозова О.М.

Ф79 Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах (біологія, фізика, хімія, педагогіка, психологія):
Матеріали X Міжрегіональної науково-методичної інтернет-конференції, 5–6 грудня 2017 р. — Харків : МіФ, 2017. — 241 с.

ЗМІСТ

Секція № 1 МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Досвід проведення курсів тематичного вдосконалення лікарів з клінічної фітотерапії в контексті сучасних світових тенденцій <i>Волошин О.І., Сенюк Б.П., Малкович Н.М., Волошина Л.О.</i>	11
Методологічні підходи до формування та поглиблення клінічного мислення студентів-стоматологів <i>Гасюк Н.В.</i>	14
Сучасні концепції викладання дисципліни «неврологія» <i>Григорова І.А., Тихонова Л.В., Тесленко О.О., Єскін О.Р.</i>	16
Якісна підготовка спеціалістів клінічної лабораторної діагностики – пріоритетний напрямок медицини <i>Залюбовська О.І., Тютка Т.І., Зленко В.В., Авідзба Ю.Н, Литвиненко М.І., Яворська О.М.</i>	18
Клінічно-параклінічні особливості перебігу тонзилофарингітів нестрептококової етіології у дітей <i>Іванова Л. А., Горбатюк І. Б.</i>	21
Кровоток в яєчниках после эмболизации маточных артерий <i>Калиновская О.И., Паращук Ю.С, Старкова И.В.</i>	23
Інтегральний підхід до студента з особливими потребами <i>Калініченко О. В., Скорбач Т. В., Гепенко Л. О.</i>	25
Спеціалізація навчання за видами діяльності як головна передумова впровадження компетентнісного підходу в освіті <i>Козуб П.А, Козуб С.М.</i>	27
Шляхи подолання труднощів адаптаційних процесів до навчання у іноземних студентів на кафедрі медичної та біологічної фізики і медичної інформатики <i>Кнігавко В.Г., Зайцева О.В., Бондаренко М.А., Пономаренко Н.С., Батюк Л.В., Мещеракова О.П.</i>	30
Зв'язок якості навчання з сучасними концепціями викладання медичної біології у ВНЗ <i>Кулаченко Б.В.</i>	32
Викладання лікарям-інтернам загальної практики принципів диспансерної роботи первинної ланки з позицій доказової профілактики <i>Лехан В.М., Крячкова Л.В., Максименко О.П., Заярський Н.І., Бродська Е.В.</i>	34

Секція № 1

МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 614.253.1:378.046-021.68

О.І. Волошин, Б.П. Сенюк, Н.М. Малкович, Л.О. Волошина
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»
м. Чернівці

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ КУРСІВ ТЕМАТИЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ З КЛІНІЧНОЇ ФІТОТЕРАПІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

malkovychs@i.ua

Останні десятиліття знаменуються зростанням захворюваності з явищами полі- та коморбідності, що значно ускладнюють лікувальний процес та погіршують загальні результати лікування. Донині у світі не розроблено протоколів ведення таких хворих, але проводяться інтенсивні дослідження в цьому напрямку. Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є застосування ліків рослинного та біологічного походження. В цьому контексті ВООЗ розробила документ надзвичайної важливості «Стратегія ВООЗ в галузі народної медицини на 2014-2023 р.р.» [1]. В ньому йдеться про те, що впродовж зазначеного десятиліття необхідно внести корективи в діяльність лікувальних, наукових та навчальних установ з розробки сучасних ліків природного походження, їх всебічного вивчення та провадження в клінічну практику, міжнародний обмін досвідом, підготовку та вдосконалення відповідних кадрів, щоб забезпечити сучасні, нові, ефективніші технології лікування шляхом поєднання методів лікування алопатичними та методами народної медицини. Але в цьому аспекті одним із важливих заходів є своєчасна підготовка лікарських кадрів.

Мета дослідження – висвітлити досвід роботи співробітників Буковинського державного медичного університету (БДМУ) з проведення курсів тематичного вдосконалення (ТВ) лікарів з клінічної фітотерапії.

З 2005 року в БДМУ на кафедрі пропедевтики внутрішніх хвороб функціонують курси ТВ з клінічної фітотерапії. Передумовою їх ефективного функціонування була багаторічна (з 1990 року) науково-дослідницька робота колективу кафедри з вивчення нових сторін механізму дії лікарських рослин Карпатського регіону, вітчизняних та зарубіжних ліків рослинного походження (ЛРП), їх клінічна апробація в нових сферах застосування в клінічних умовах та амбулаторно-поліклінічному етапі спостереження, кропітка робота з підготовки кадрів, які належно володіють сучасними знаннями з внутрішньої медицини та додатково з фітотерапії.

Створена база для навчання та застосування ЛРП: кімната-музей з гербарієм лікарських рослин та виставкою сучасних ЛРП, фітобар для терапевтичних відділень, травниця для збереження лікарських рослин та приготування різних лікувальних зборів.

Співробітниками кафедри розроблена навчальна програма курсів ТВ з клінічної фітотерапії, в якій враховані загальні питання та курс лекцій та практичних занять з різних розділів не тільки внутрішньої медицини, але й суміжних спеціальностей (неврологія, ендокринологія, гінекологія, онкологія). Особливі цікавість лікарів викликають лекції, присвячені фітотерапії вторинних імунодефіцитних станів, дисбактеріозу кишечника, екозалежних захворювань внутрішніх органів.

Лекції читають професор та доценти кафедри. Один з лекторів є номінантом загальнодержавного проекту «Флагмани вітчизняної народної медицини» та відзначений медаллю Агапіта Печерського (2014 р.).

Практичні заняття передбачають знайомство з музеєм лікарських рослин та виставкою ЛРП, роботою фітобару та побудові лікувальних комплексів з включенням новітніх рослинних лікарських препаратів для цікавих і складних в клінічному плані хворих із терапевтичних відділень. На кафедрі є великий набір кольорових буклетів та проспектів наявних на українському фармацевтичному ринку рослинних лікарських засобів, з якими знайомляться слухачі на практичних заняттях. В кінці робочого дня, як правило, починаються жваві науково-практичні дискусії та обмін досвідом практичних лікарів та лікарів з цієї проблеми.

Курси розраховані, головним чином, для лікарів сімейної медицини-загальної практики, але нашими слухачами були також невропатологи, ендокринологи, ревматологи, фізіотерапевти, дерматологи. Цікавість до наших курсів виявляли та були слухачами лікарі із суміжних областей: Івано-Франківської, Хмельницької, Тернопільської. Всі лекції супроводжуються мультимедійною презентацією і в кінці курсу ТВ передаються слухачам за допомогою відповідних носіїв (USB, CD) для домашнього закріплення матеріалу шляхом повторного перегляду матеріалу.

Окрема увага на циклі ТВ приділяється готовим лікарським формам, що вироблені на основі рослинної сировини, адже у таких препаратів вищий комплайєнс та більшість хворих надають перевагу саме таким засобам. Зокрема, це препарати вітчизняних та закордонних фармацевтичних фірм, продукти сучасного технології обробки лікарських рослин – фітонірингу. Підкреслюється, що основною перевагою даних фітозасобів є чітко визначена доза за основними діючими молекулами – алкалоїдами, глікозидами тощо. Левова частка молекул, що використовувалися раніше або використовуються на теперішній час у медичній практиці або є ізольованими з рослинної сировини, або ж є модифікованими рослинними сполуками (до прикладу, бромгексин, гвайфенезин тощо).

В окремій лекції приділена увага особливостям застосування фітотерапевтичних засобів у осіб з певними особливостями – у жінок під час вагітності та грудному вигодовуванні, у дітей, у осіб старшого та похилого віку. Увага акцентується на тому, що фітотерапевтичне лікування не слід сприймати безпечно, оскільки кожна біологічно активна речовина, що є складовою фітозасобу, може спричиняти різні небажані та побічні ефекти. Це слід враховувати при використанні рослинних засобів у вищезазначених категоріях пацієнтів.

Особливо зазначається, що ЛРП - це, переважно, допоміжні засоби, що здатні потенціювати дію основних препаратів.

Зрозуміло, що за двотижневий термін навчання на зазначеному циклі ТВ здобути достатній рівень знань з фітотерапії неможливо, адже основна мета навчання – дати ключові знання та підвищити мотиваційний рівень лікарів до самостійного поповнення знань з фітотерапії. Для вдосконалення вмінь з призначення ЛРП представлені видані співробітниками БДМУ монографії «Основи фітотерапії та гомеопатії» [2], «Лікарські рослини Карпат і прилеглих регіонів» [3], «Родіола рожева в клінічній і експериментальній медицині» [4], а також ксерокопії чисельних статей співробітників кафедри в наукових фахових журналах, головним чином «Фітотерапія. Часопис».

Своїм досвідом проведення цих курсів ми ділились на ряді науково-практичних форумів в Закарпатській, Івано-Франківській, Тернопільській областях. Також пропагували ці знання в численних виступах на телебаченні, в місцевій пресі.

Однак, ми розуміємо, що нинішній рівень реалізації наших ТВ з клінічної фітотерапії лише частково відповідає рекомендаціям «Стратегії ВООЗ в галузі народної медицини 2014-2023 р.р.». Ми вбачаємо, що необхідно здійснювати багаторівневий висхідний рівень збагачення знаннями з фітотерапії, розрахований на 2-3 роки з підтриманням зворотного зв'язку з курсантами, видання національного підручника з клінічної фітотерапії у відповідності до вимог «Стратегії ВООЗ...», обмін досвідом з цієї проблеми з колегами з інших регіонів нашої держави. Адже фітотерапевтичний метод лікування не втрачає своєї цінності, навіть при наявності високоефективних синтетичних медичних препаратів.

Висновок. В контексті «Стратегії ВООЗ в галузі народної медицини на 2014-2023 р.р.» та розпочатої реформи медичної галузі в Україні в комплексі заходів підвищення кваліфікації лікарів з внутрішньої медицини доцільно передбачати курси підвищення кваліфікації з клінічної фітотерапії та розробити відповідні навчальні програми і посібники та інші засоби для їх успішної реалізації.

Література

1. «Стратегія Всесвітньої організації охорони здоров'я в галузі народної медицини на 2014-2023 р.р.». – Женева-Гонконг, 2013. – 76 с.
2. Волошин О.І., Васюк В.Л., Волошина Л.О., Малкович Н.М., Сенюк Б.П., Глубоченко О.В. Основи фітотерапії і гомеопатії. – Чернівці: Місто, 2017. – 607с.
3. Волошин О.І., Бойчук Т.М., Волошина Л.О., Васюк В.Л. Лікарські рослини Карпат і прилеглих регіонів. – Чернівці-Вижниця: Черемош, 2012. – 335 с.
4. Мещишен І.Ф., Волошин О.І., Давидова Н.В., Окіпняк І.В. Родіола рожева в клінічній і експериментальній медицині. – Чернівці: Місто, 2006. – 166 с.

Наукове видання

**Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх
закладах
(біологія, фізика, хімія, педагогіка, психологія):**

Матеріали X Міжрегіональної науково-методичної конференції

Редакційна колегія:

проф. М'ясоєдов В. В.
проф. Кнігавко В. Г.
проф. Сирова Г. О.
проф. Зайцева О.В.
доц. Фоміна Л. В.
доц. Краснікова С. О.
ст. викл. Садовниченко Ю. О.
доц. Батюк Л.В.
ас. Морозова О.М.

Відповідальний за випуск: *Батюк Л.В., Морозова О. М.*

Комп'ютерна верстка: *Батюк Л.В., Морозова О.М.*

Підписано до друку 28.11.2017. Формат 60 Ч 84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура
Schoolbook. Друк різь. Умов. друк. арк. 6,75. Тираж 200 прим.

Віддруковано з оригінал-макету у комп'ютерно-копіривальному центрі «МіФ»
Україна, 61022 Харків, пр.Науки, 17.